

Brüssel, 20.9.2013
COM(2013) 659 final

**KOMISJONI TEATIS KOMISJONI TEATIS EUROOPA PARLAMENDILE,
NÕUKOGULE, EUROOPA MAJANDUS- JA SOTSIAALKOMITEELE NING
REGIOONIDE KOMITEELE**

Uus ELi metsastrategia metsade ja metsandussektori jaoks

{SWD(2013) 342 final}

{SWD(2013) 343 final}

KOMISJONI TEATIS EUROOPA PARLAMENDILE, NÕUKOGULE, EUROOPA MAJANDUS- JA SOTSIAALKOMITEELE NING REGIOONIDE KOMITEELE

Uus ELi metsastrateegia metsade ja metsandussektori jaoks

1 EUROOPAL ON OMA METSI VAJA

Metsad ja muu metsamaa katavad enam kui 40 % ELi pindalast ning piirkonniti on metsade vaheldusrikkus suur. Tänu metsastamisele ja looduslikule uuenemisele on ELi metsade pindala viimaste aastakümnete jooksul kasvanud ligikaudu 0,4%. Maailma mastaabis aga väheneb metsaala jätkuvalt. Praegu moodustab ELis langetatav mets üksnes 60–70 % aastasest metsa juurdekasvust ja seega suureneb kasvava metsa maht. Samas näitavad liikmesriikide maakasutus- ja metsandussektori (LULUCF) raames tehtud prognoosid, et võrreldes 2010. aastaga suureneb metsavarumise maht 2020. aastaks ligikaudu 30%.¹ Umbes 60% metsadest kuuluvad mitmele miljonile eraomanikule² ja eraomanike arv suureneb tulevikus veelgi seoses metsaomandi tagastamisega teatavates liikmesriikides. Ülejäänud metsaala kuulub riikidele ja teistele avalik-õiguslikele omanikele.

Metsadel on mitu otstarvet ja nad täidavad nii majanduslikke, sotsiaalseid kui ka keskkonnaga seotud funktsioone. Nad on loomade ja taimede elupaigaks ning mängivad olulist rolli kliimamuutuste leevendamisel ja muude keskkonnateenuste puhul. Peaaegu veerand ELi metsaalast on Natura 2000 raames kaitstud ja suur osa ülejäänud metsadest on koduks ELi looduskaitset käsitlevate õigusaktide kohaselt kaitstud liikidele. Metsad pakuvad ka ühiskondlikke hüvesid, sealhulgas inimeste tervise, vaba aja veetmise ja turismi valdkonnas.³

Kuigi metsade sotsiaalmajanduslik tähtsus on suur, alahinnatakse seda sageli. Metsad aitavad kaasa maapiirkondade arengule ning annavad tööd ligikaudu kolmele miljonile inimesele. Puit on endiselt metsadest saadava rahalise tulu peamine allikas. Seega vaadeldakse strateegias ka ELi metsatööstust, mis juhindub ELi tööstuspoliitikast. Puitu peetakse ka uute biotoorainel põhinevate tööstusvaldkondade jaoks oluliseks tooraineks.

Metsa biomass on praegu kõige olulisem taastuvenergia allikas ja annab ligikaudu poole ELis tarbitavast taastuvenergiast. Riiklike taastuvenergia tegevuskavade kohaselt peaks kütmiseks, jahutamiseks ja elektri tootmiseks kasutatav biomass andma 42 % taastuvenergiast, mille osakaal peaks 2020. aastaks moodustama 20 % energia kogutarbest. Kui kõnealune eesmärk saavutatakse, on ELis energia tootmiseks kasutatava puidu kogus võrdne praeguse metsavarumise kogumahuga. Metsadest pärineb ka palju muid tooteid, nagu näiteks kork, vaigud, seened, pähkliid, ulukiliha ja marjad.

¹ Lähtudes ELi metsamajandamise võrdlustasemetega prognoosidest, mis on esitatud ÜRO kliimamuutuste raamkonventsiooni otsuse CMP.6 kohaselt.

² Omanike prognooside kohaselt on eraomanikke 16 miljonit. Kuigi erametsaomanikke on üsna palju, on neile kuuluva metsamaa osakaal võrdlemisi väike ja see on sageli killustatud.

³ Üksikasjalik teave on esitatud rohelises raamatus „Metsade kaitse ja metsateave ELis”, KOM(2010) 66.

Kõnealuste hüvede tasakaalustatud kasutamiseks on oluline metsa säästev majandamine.

Metsa säästev majandamine tähendab metsade ja metsamaade kasutamist niisugusel viisil ja määral, et need säilitavad oma bioloogilise mitmekesisuse, tootlikkuse, uuenemisvõime, elujõulisuse ja võime täita praegu ja tulevikus asjakohaseid ökoloogilisi, majanduslikke ja sotsiaalseid funktsioone kohalikul, riiklikul ja üleilmsel tasandil muudele ökosüsteemidele kahju tekitamata.⁴

Olgugi, et ELi toimimise lepingus ei viidata ELi metsapoliitikat käsitlevatele erisätetele, on EL oma poliitika kaudu juba kaua rakendanud metsa säästva majandamise põhimõtteid ning andnud panuse liikmesriikide metsasid käsitlevatesse otsustesse. Oluliste sammude hulka kõnealuses valdkonnas kuuluvad majanduskasvu ja tööhõive strateegia „Euroopa 2020”, ressursitõhususe tegevuskava, maaelu arengu poliitika, tööstuspoliitika, ELi kliima- ja energiapakett ning selle eesmärgid 2020. aastaks, taimetervise ja paljundusmaterjali strateegia ning bioloogilise mitmekesisuse strateegia ja biomajanduse strateegia.⁵

Subsidiaarsusel ja jagatud vastutusel põhineva 1998. aasta ELi metsandusstrateegiaga⁶ loodi metsaga seotud meetmete raamistik, mis soodustab metsa säästvat majandamist ning põhineb ELi ja liikmesriikide poliitikavaldkondade ja algatuste vahelistel koostööd võimaldavatel ja kasulikel seostel. Metsanduse tegevuskava⁷ ajavahemikuks 2007–2011 oli oluline strateegia rakendamise vahend, mis käsitles nelja eesmärki: konkurentsivõimet, keskkonda, elukvaliteeti ning kooskõlastamist ja teabevahetust. Metsandusmeetmete maaelu arengut käsitleva määruse kohane kaasrahastamine on olnud ja jääb peamiseks ELi tasandi rahastamisvahendiks.

Metsanduse tegevuskava järelhindamise tulemusena rõhutati vajadust uue metsastrateegia järele, mis aitaks Euroopas arendada ja rakendada ühtset nägemust metsa mitmeotstarbelisest ja säästvast majandamisest, määratleks tegevusprioriteedid ja eesmärgid, oleks ELi ja liikmesriikide rahastamisstrateegiate ja -kavade vaheliseks ühenduslüliks, edendaks sidusat sektoriülest meetmete kavandamist, rahastamist ja rakendamist, kehtestaks selged järelevalve-, hindamis- ja aruandlusmehhanismid ning vaataks läbi sidusrühmade kaasamisega seotud küsimused. Käesolevas teatises on esitatud strateegilised suunised eespool nimetatud soovitude toetamiseks.

---

⁴ Euroopa metsade kaitset käsitlev ministrite konverents. Helsingi, 1993

⁵ KOM(2011) 244 ja COM(2012) 60.

⁶ Nõukogu 15. detsembri 1998. aasta resolutsioon ELi metsandusstrateegia kohta

⁷ KOM(2006) 302.

2 MIKS ON VAJA UUT RAAMISTIKKU?

Viimase 15 aasta jooksul on olulised ühiskondlikud ja poliitilised muutused mõjutanud ELi kogukonna arusaama metsast ja metsandusest. Üldist olukorda iseloomustab metsadega seotud vajaduste ja metsi ähvardavate ohtude suurenemine. Samas muutub metsanduspoliitika valdkond metsaga seotud poliitikameetmete lisandumise tõttu üha keerukamaks ja killustatumaks. Ootamatuid turuhäireid põhjustab ka asjaolu, et rahvusvahelised toiduainete, loomasööda, tekstiilikiudude ja kütuseturud on vastastikku aina enam seotud.

Uut raamistikku on vaja järgmiste eesmärkide saavutamiseks.

- Tuleb tagada, et ELi metsade mitmeotstarbelist potentsiaali majandatakse säästvalt ja tasakaalustatult, et metsade elutähtsad ökosüsteemi teenused õigesti toimiksid.
- Tuleb rahuldada kasvav nõudlus tooraine järele, mida on vaja olemasolevate ja uute toodete (näiteks nn rohelised kemikaalid või tekstiilkiud) ning taastuvenergia tootmiseks. Kõnealune nõudlus pakub võimalust turgusid mitmekesisemaks muuta, kuid tekitab olulisi probleeme seoses säästva majandamise ja nõudluse tasakaalustamisega. Nõudlus, mis on seotud selliste uute valdkondadega, nagu biomajanduse ja bioenergia, tuleks kooskõlastada traditsioonilise nõudlusega ning ühtlasi tuleks järgida säästva kasutuse piirnorme.
- Majanduskasvu soodustamiseks tuleb reageerida metsatööstuses tekkivatele väljakutsetele ja võimalustele, mis on seotud ressursi- ja energiatõhususe, toorainete, logistika, struktuurimuutuste, innovatsiooni, hariduse, koolituse ja oskuste, rahvusvahelise konkurentsi, 2020. aasta järgse kliimapolitiika ning teabe ja teabevahetusega.
- Metsi ja bioloogilist mitmekesisust tuleb kaitsta tormide, tulekahjude, üha vähenevate veevarude ja kahjurite põhjustatud tõsiste tagajärgede eest. Kõnealused ohud ei tunne riigipiire ja neid teravdavad kliimamuutused.
- Tuleb tunnistada, et EL ei kasuta ainult oma metsasaadusi ning et ELi tarbimine mõjutab metsi kogu maailmas.
- Tuleb välja töötada asjakohane infosüsteem kõikide eespool nimetatud meetmete järelkontrolliks.

EL vajab poliitikaraamistikku, mis kooskõlastab metsandusega seotud poliitikameetmeid ja tagab nende sidususe ning võimaldab koostöötavaid muude metsa majandamist mõjutavate sektoritega. ELil on vaja uut metsastrateegiat, mis oleks peamine metsaga seotud poliitikameetmete väljatöötamisel kasutatav viitedokument. ELi metsade ja metsandussektori korraldus peab tagama nende panuse ELi eesmärkide ja sihtide saavutamisse.

3 EDASISED SAMMUD: UUS ELI METSASTRATEEGIA METSADE JA METSANDUSSEKTORI JAOKS

Käesolev ettepanek, millega edendatakse sidusat ja terviklikku nägemust metsa majandamisest, hõlmab metsast tulenevaid hüvesid, selle raames ühitatakse ELi siseseid ja väliseid metsapoliitika küsimusi ning käsitletakse tervet metsa väärtusahelat.

Ettepanekus on kindlaks määratud peamised põhimõtted, mis on vajalikud metsa säästva majandamise edendamiseks ning konkurentsivõime ja töökohtade loomise soodustamiseks, eelkõige maapiirkondades, ning mis tagavad samas metsade kaitse ja ökosüsteemi teenuste osutamise. Samuti täpsustatakse ettepanekus, kuidas EL soovib metsaga seotud poliitikameetmeid rakendada.

Et tagada kõnealuse strateegia eesmärkide saavutamine ja selle otstarbekus poliitikameetmete puhul, mille jaoks on vaja või võib olla vaja tõendeid metsa säästvast majandamisest, tuleb kehtestada objektiivsed, ambitsioonikad ja tõendatavad metsa säästva majandamise kriteeriumid, mida saab kohaldada metsa biomassi kõikide kasutusviiside suhtes. Strateegia ja selle rakendamise puhul tuleks tugineda olemasolevatele õigusaktidele ja rahvusvahelistele algatustele, sh protsessi FOREST EUROPE⁸ raames tehtud tööle, võtta arvesse väikemetsaomanike eriolukorda ning tegeleda selliste turupõhiste erasektori vahenditega nagu sertifitseerimine.

Ühiste eesmärkide saavutamiseks ning ühtsuse ja koostoime edendamiseks on oluline tegevuse kooskõlastamine liikmesriikidega ja nende vahel. Liikmesriikidel palutakse tegevuskavade ja riiklike metsaprogrammide koostamisel ja rakendamisel arvestada kõnealuse strateegia põhimõtete ja eesmärkidega. Arendada tuleks kontaktide loomise võimalusi ning teabe ja heade tavade vahetamise viise.

3.1 Juhtpõhimõtted

- Metsa säästev majandamine ja metsade mitmeotstarbeline roll; mitmete kaupade ja teenuste tasakaalustatud pakkumine ja metsade kaitse tagamine.
- Ressursitõhusus, metsade ja metsandussektori maaelu arengusse, majanduskasvu ja töökohtade loomisse antava panuse optimeerimine.
- Ülemaailmne vastutus metsade eest, metsasaaduste säästva tootmise ja tarbimise soodustamine.

Metsa säästva majandamise traditsioon on Euroopas pikk ja sellest annavad tunnistust ELi toetusel liikmesriikide poliitikavaldkondade, eelkõige maaelu arengu poliitika kaudu kohaldatavad FOREST EUROPE'i põhimõtted. Kõnealune dünaamiline kontseptsioon

⁸ Üleeuroopaline poliitiline protsess, mille eesmärk on Euroopa metsade säästev majandamine.

hõlmab nii rahvusvahelist, piirkondlikku kui ka kohalikku tasandit käsitlevaid põhimõtteid, mida tuleb metsamajandajatel kohapeal rakendada.

Liikmesriikide jaoks on FOREST EUROPE'i raames võetud metsa säästva majandamise kohustused riikliku metsapoliitika ja õigusaktide kohaselt siduvad. Kõnealuse strateegia rakendamise käigus peaksid liikmesriigid tegelema metsa säästva majandamise lähtetasemetega, parandama teabevahetust ja levitama häid tavasid.

Metsandussektoris tähendab ressursitõhusus metsaressursside kasutamist võimalikult vähe keskkonda ja kliimat mõjutaval viisil ning keskendumist esmajärjekorras sellisele metsatoodangule, mis on suurema lisandväärtusega, aitab luua rohkem töökohti ning aitab kaasa parema süsinikutasakaalu saavutamisele. Puidu astmeline kasutamine⁹ vastab nimetatud kriteeriumidele. Mõnel juhul, näiteks nõudluse muutumise või keskkonnakaitsega seotud põhjuste tõttu võivad vajalikud olla teistsugused lähenemisviisid.

3.2 Metsaga seotud eesmärgid 2020. aastaks

Tagada ja näidata, et ELi metsi majandatakse vastavalt metsa säästva majandamise põhimõtetele ja et on suurendatud ELi panust metsa säästva majandamise edendamisse ja metsade hävitamise vähendamisse ülemaailmsel tasandil, mille tulemusena:

- soodustatakse metsa mitmesuguste funktsioonide tasakaalustamist, nõudluse rahuldamist ja elutähtsate ökosüsteemi teenuste osutamist;
- pannakse alus metsanduse ja terve metsal põhineva väärtusahela konkurentsivõimelisele ja elujõulisele osalusele bioressursipõhises majanduses.

Koos liikmesriikide ametiasutuste ja sidusrühmadega välja töötatud eesmärkide kaudu lähenetakse säästva arengu kolmele mõõtmele integreeritud alustel ning pakutakse terviklikku lähenemisviisi metsamajandamisele ja -poliitikale.

3.3 Kaheksa omavahel seotud olulist valdkonda: kõigi jaoks väärtuslikud

Metsa säästev majandamine aitab kaasa oluliste ühiskondlike eesmärkide saavutamisele

⁹ Astmelise kasutamise põhimõtte kohaselt kasutatakse puitu järgmises järjekorras: puidutoodete jaoks, puidutoodete kasutusea pikendamiseks, puidu korduskasutuseks, ringlussevõtuks, bioenergia tootmiseks ja kõrvaldamiseks.

3.3.1 Maa- ja linnakogukondade toetamine

Ühiskonna vajadus metsade järele üha suureneb. Metsad, mis katavad suurt osa maapiirkondadest, on väga olulised ka maaelanikkonna jaoks, sest nad on majandusliku heaolu ja töökohtade allikaks.

Jätkusuutlik, koolitatud ja kindel tööjõud on üks konkurentsivõimelisema metsandussektori tugisambaid. Hästi majandatud metsad koos kvalifitseeritud metsamajandajate, töötajate ja ettevõtjatega võimaldavad välja arendada jätkusuutliku ja konkurentsivõimelise metsandussektori, millel on oluline roll maaelu arengus ja kogu majanduses ning mis pakub samas ühiskondlikke hüvesid.

Komisjon on seisukohal, et metsa säästva majandamise rakendamist tuleks toetada maaelu arengu fondide vahenditega. Liikmesriigid peaksid kasutama uuest maaelu arengut käsitlevast määrusest tulenevaid võimalusi ja tähtsustama investeeringuid järgmistesse valdkondadesse: metsandustehnoloogiate ajakohastamine, sektori biomajandusse antava panuse optimeerimine, metsa ökosüsteemide vastupidavuse, keskkonnaväärtuse ja kliimamuutuste leevendamispotentsiaali edendamine, looduse ja bioloogilise mitmekesisusega seotud eesmärkide saavutamine, kliimamuutustega kohanemine, geneetiliste ressursside kaitsmine, metsa kaitsmine ja teabevahetus ning uute metsamaa- ja metsandussüsteemide loomine.

Strateegilised eesmärgid.

- Liikmesriigid peaksid konkurentsivõime parandamiseks, majandustegevuse mitmekesistamise ja elukvaliteedi edendamiseks ning teatavate avalike keskkonnahüvede pakkumiseks kasutama maaelu arengu fondide vahendeid,¹⁰ et anda panus metsa säästva majandamise sotsiaalse funktsiooni edendamisse.
- Komisjon ja liikmesriigid peaksid hindama ja parandama metsandusega seotud meetmete mõju maaelu arengu poliitika raames.
- Komisjon teeb ettepaneku kaasata suurettevõtted riigiabi ajakohastamise paketi lihtsustamisesmärgi raames grupierandi süsteemi ning vaatab läbi metsandussektoris grupierandi kohaldamise tingimusi.¹¹
- Liikmesriike kutsutakse üles maaelu arengu rahastamisvahendite abil toetama metsandusega seotud nõustamissüsteeme, et suurendada teadlikkust, pakkuda väljaõpet ning soodustada metsaomanike ja ametiasutuste vahelist teabevahetust.
- Komisjon ja liikmesriigid peaksid hindama põhjalikumalt metsade ühiskondlikke hüvesid ning leidma metsa säästva majandamise kaudu sobiva tasakaalu mitmesuguste kaupade ja teenuste pakkumise vahel.

¹⁰ Euroopa Ülemkogu järeldused 7-8/2/2013 mitmeaastase finantsraamistiku kohta.

¹¹ Kuna Euroopa Liidu toimimise lepingu I lisa ega artikkel 42 ei hõlma metsandussektorit, kohaldatakse selle suhtes täielikult kõiki konkurentsieeskirju.

3.3.2 Konkurentsivõime ja jätkusuutlikkuse soodustamine ELi metsatööstuses, bioenergia valdkonnas ja keskkonnasäästlikus majanduses laiemalt

Puit on looduslik, taastuv, korduvkasutatav ja ringlussevõetav tooraine. Puidu majanduslik roll võib olla jätkusuutlik, kui see on pärit säästvalt majandatavatest metsadest ning selle töötlemisel ja kasutamisel on minimeeritud negatiivne mõju kliimale ja keskkonnale, kuid samas on tagatud sissetulek töötajatele.

ELis varutavast puidu biomassist 58 % töödeldakse ELi metsatööstuses¹²; mis moodustab umbes 7 % ELi tootmisest saadavast SKPst, annab tööd ligikaudu 3,5 miljonile inimesele ning aitab kaasa ELi tööstuspoliitika eesmärkide saavutamisele.¹³ Samas sõltub metsatööstuse konkurentsivõime tulevikus uutest ressursi- ja energiatõhusatest ning keskkonnasäästlikest protsessidest ja toodetest. Eeldatavasti mängivad ELi biomajanduses edaspidi olulist rolli kõrgtehnoloogilised puidupõhised materjalid ja kemikaalid. Talituste töödokumendis on kirjeldatud ELi metsatööstuse allsektoreid ning nende majanduslikke ja tehnoloogilisi väljavaateid ning on välja selgitatud metsatööstuse peamised probleemid ja parandusmeetmeid (ajavahemikul 2013–2020) ülemaailmse konkurentsivõime edendamiseks.

Ülejäänud 42 % puidu biomassist kasutatakse energia tootmiseks, mis moodustab ligikaudu 5 % ELi kogu energiatarbimisest. Riiklike taastuvenergia tegevuskavade kohaselt on biomass 2020. aastal endiselt peamine taastuvenergia allikas. Komisjon hindab praegu, kas tuleks teha ettepanek rakendada täiendavaid meetmeid, sealhulgas ühtlustatud säästvuskrITERIUME, et lahendada kütmiseks, jahutamiseks ja elektritootmiseks kasutatava tahke ja gaasilise biomassiga seotud probleeme.

Metsast saadav biomass ning muud mittepuidulised metsasaadused, mille vastu huvi turul suureneb, pakuvad seega võimalusi töökohtade säilitamiseks ja loomiseks ning sissetuleku mitmekesistamiseks vähese CO₂-heitega keskkonnasäästliku majanduse raames.

Strateegilised eesmärgid.

Komisjon võtab koos liikmesriikide ja sidusrühmadega järgmised meetmed.

- Uuritakse ja edendatakse puidu ulatuslikumat kasutamist säästva, taastuva ning kliima- ja keskkonnasõbraliku toorainena, kahjustamata samas metsi ja nende ökosüsteemi teenuseid; samuti hinnatakse materjalide ja energiaallikate metsa biomassiga ja varutud puidusaadustega asendamisest tulenevat kasu kliimale ning metsa biomassiga kasutamise stiimulite turgu moonutavat mõju.

- 2014. aasta lõpuks töötatakse välja ambitsioonikad ja tõendatavad ELi metsade säästva majandamise kriteeriumid, mida saab rakendada erinevates poliitikavaldkondades olenemata metsa biomassiga lõppkasutusest. Asjakohased meetmed esitab komisjon.

¹² Puidutöötlemine, mööblitootmine, paberimassi ja paberi tootmine ja töötlemine, trükindus (NACE osad 16, 31, 17, 18). Samuti hõlmab metsatööstus asjakohaseid metsavarumise (NACE osa 02.2) aspekte.

¹³ „Tugevam Euroopa tööstus majanduse kasvuks ja taastumiseks Tööstuspoliitika” (COM (2012) 582 final) ja „Üleilmastumise ajastu terviklik tööstuspoliitika” (KOM (2010) 614).

- Hinnatakse potentsiaalseid puiduvarusid ning soodustatakse puidu suuremahulisemat säästvat tootmist; samuti töötatakse välja heal taval põhinevad suunised kõnealuse meetme ja astmelise kasutamise põhimõtte ning energiatõhusate tootmisprotsesside rakendamiseks, eelkõige metsatööstuse, VKEde ning mikroettevõtete jaoks.
- Stimuleeritakse turu kasvu ja ELi metsatööstuse toodete rahvusvahelisele areenile jõudmist ning edendatakse valdkondlikke teadmisi, sealhulgas säästva ehitamise ja tarbijatele mööbli kohta pakutava teabe valdkonnas.
- Kahepoolsete kaubanduslepingute sõlmimise ning imporditingimuste ja toorainete eksporti kohta kvaliteetsema teabe pakkumise teel soodustatakse ELi metsatööstuse toodete ja toorainete juurdepääsu kolmandatele turgudele.
- Toetatakse metsandussektori tehnoloogiaplatvormi ja soodustatakse selliseid uusi algatusi nagu avaliku ja erasektori partnerlused, näiteks biotoorainel põhinevate toodete sektoris, mis toetavad teadustegevust ja innovatsiooni mitmesuguste ressursi- ja energiatõhusate toodete ja protsesside valdkonnas.
- 2014. aastal käivitatakse metsatööstuse väärtusahelaid mõjutavate ELi õigusaktidega seotud kumulatiivsete kulude hindamine. Hindamise tulemused võivad aidata kaasa laiemale mõjuhindangule, mis käsitleb poliitikameetmete ja õigusaktidega seotud kulusid ja tulusid ning nende sidusust.

3.3.3 Metsad ja muutuv kliima

Metsad on kliimamuutuste suhtes tundlikud. Seega on oluline säilitada ja suurendada nende vastupanu- ja kohanemisvõimet, sealhulgas tulekahjude ennetamise ja muude kohanduvate lahenduste (nt sobivate liikide, taimesortide jms) kasutamise kaudu.

Samas on metsamajandamise abil võimalik kliimamuutusi leevendada, kui metsade roll CO₂ sidujana süsinikuringes säilib või suureneb ning kasutusele võetakse biomaterjalid, mida võib kasutada ajutiste CO₂ kogujatena või suurt CO₂-heidet põhjustavate materjalide ja kütuste asendajatena. EL võttis hiljuti vastu maakasutus- ja metsandussektori¹⁴ arvepidamis-, seire- ja aruandluseeskirjad, mille kohaselt annavad liikmesriigid tulevikus aru näiteks kavandatavast CO₂ sidumise suurendamisest ja metsadega seotud heite vähendamisest. EL ja liikmesriigid on samuti võtnud endale maakasutus- ja metsandussektoriga seotud kohustusi, mis tuleb saavutada 2020. aastaks, Kyoto protokolliga teise kohustusperioodi jooksul.

Metsadel on ka äärmuslike ilmastikunähtuste mõju leevendav funktsioon, sest nad muudavad temperatuuri mõõdukamaks ning vähendavad tuule kiirust ja vee äravoolu.

Strateegilised eesmärgid.

Liikmesriigid peaksid näitama, kuidas nad kavatsevad saavutada järgmised eesmärgid.

- Metsade kliimamuutuste leevendamise võimekuse suurendamine CO₂ sidumise edendamise ja heidete vähendamise teel, sealhulgas puidu astmelise kasutamise kaudu, võttes arvesse, et uue LIFE+ kliimameetmete ja maaelu arengu alamprogrammi kaudu saab rahastada

¹⁴ Otsus nr 529/2013/EL.

heitkoguste piiramisele ja bioloogilise tootlikkuse suurendamisele (st CO₂ kõrvaldamisele) suunatud uute või olemasolevate metsamajandamistavade edendamist ja toetamist. Liikmesriigid peaksid kõnealust eesmärki käsitleva kava esitama 2014. aasta keskpaigaks, lähtudes maakasutus- ja metsandussektori meetmeid käsitlevast teabest.

- Metsade kohanemisvõimekuse ja vastupanuvõime suurendamine, mis põhineb sellistel kliimamuutustega kohanemist käsitlevas ELi strateegias¹⁵ ja rohelistes raamatus „Metsade kaitse ja metsateave ELis” välja pakutud meetmetel nagu teabelünkade täitmine ja kohanemismeetmete süvalaiendamine metsapoliitika valdkonnas.

3.3.4 Metsade kaitsmine ja ökosüsteemi teenuste edendamine

Metsad pakuvad maa- ja linnakogukondade jaoks olulisi ökosüsteemi teenuseid ning on bioloogiliselt väga mitmekesised. Metsade kaitset tuleb tõhustada surve tõttu, mida metsadele avaldavad näiteks elupaikade killustumine, sissetungivate võõrliikide levik, kliimamuutused, veepuudus, tulekahjud, tormid ja kahjurid. ELi eeskirjadega on hõlmatud teatavate taimede, taimsete saaduste ning taimede tervist ohustada võivate esemete transportimine ja nendega kauplemine.

Metsade kaitseks tehtavate jõupingutuste eesmärk peaks olema metsa ökosüsteemide vastupanuvõime ja mitmeotstarbelisuse säilitamine, parandamine ja taastamine, sest need mängivad olulist rolli ELi rohelistes taristus ning pakuvad tähtsaid keskkonnateenuseid ja tooraineid.

Suuremat rõhku tuleks panna metsadele avaldatava negatiivse mõju ennetamisele, mitte kahju leevendamisele ja taastustööle. Et metsad suudaksid reageerida tulevastele ohtudele ja suundumustele, tuleb suurendada geneetilist mitmekesisust ja kaitsta ohustatud geneetilisi ressursse.

Teatavad ohud on nii oma olemuselt kui ka mõjult piiriülesed ja seepärast tuleb nende suhtes võtta meetmeid ELi tasandil.

Metsamajandamiskavad või samaväärsed dokumendid, mis lähtuvad metsa säästva majandamise põhimõtetest, on mitmesuguste kaupade ja teenuste tasakaalustatud pakkumise peamised vahendid. Nii ELi 2020. aasta bioloogilise mitmekesisuse strateegia kui ka ELi maapiirkondade arendamise rahastamine põhinevad metsamajandamiskavadel. Kõnealune strateegia hõlmab eespool nimetatud kavasid ja toetab nende kasutamist.

Strateegilised eesmärgid.

Liikmesriigid täidavad järgmised ülesanded.

- Töötavad komisjoni abiga välja ökosüsteemi teenuste väärtuse arvestamise kontseptuaalse raamistiku, et soodustada kõnealuste teenuste kaasamist ELi ja riikliku tasandi

¹⁵ COM (2013) 216.

arvestussüsteemidesse 2020. aastaks. Liikmesriigid tuginevad raamistiku väljatöötamisel ökosüsteemide ja nende teenuste seisundi kaardistamisele ning hindamisele.

- Säilitavad ja suurendavad metsasust, et tagada pinnase kaitse ning vee kvaliteedi ja kvantiteedi reguleerimine, integreerides selleks metsa säästva majandamise tavad vesikonna majandamiskavade meetmeprogrammiga vastavalt veepoliitika raamdirektiivile ja maaelu arengu programmidele.

- Teevad märkimisväärseid ja mõõdetavaid edusamme metsas kasvavate liikide ja metsas asuvate elupaikade kaitsmise valdkonnas, rakendades täielikult ELi loodusalaaseid õigusakte ning tagades 2020. aastaks riiklike metsakavade panuse Natura 2000 võrgustiku nõuetekohasesse haldamisse. Kõnealused meetmed peaksid põhinema Natura 2000 ja metsade kohta koostataval juhendil.

- Rakendavad bioloogilise mitmekesisuse strateegilist kava aastateks 2011–2020 ja Aichi eesmärgi, mis on vastu võetud bioloogilise mitmekesisuse konventsiooni raames, tuginedes koostatavale ühisele taastamise prioriseerimise raamistikule.

- Tugevdavad metsade geneetilise mitmekesisuse (puuliikide mitmekesisuse) kaitset ning edendavad liikide ja populatsioonide mitmekesisust. Komisjon võib liikmesriike toetada eelkõige maaelu arengu programmi kaudu.

Komisjon täidab järgmised ülesanded.

- Jälgib liikmesriikide edusamme seoses metsamajandamiskavade või samaväärsete vahendite rakendamisega ning bioloogilist mitmekesisust käsitlevate kaalutluste, sealhulgas Natura 2000 looduskaitse eesmärkide integreerimisega kõnealustesse vahenditesse.

- Tõhustab koos liikmesriikidega metsade kahjurite eest kaitsmise mehhanisme, tuginedes naaberriikide vahelise koostöö tihenemisele, teadusuuringute edendamisele ning taimetervise korra käimasolevale läbivaatamisele.

- Hindab puidust pakkematerjale käsitleva rahvusvahelise fütosanitaarmeetmete standardi nr 15 mõju ning kaalub selle ELis kohaldamise kohustuse võimalikku pikendamist.

- Esitab kõrbestumise vastu võitlemise ÜRO konventsiooni osalistele tema käsutuses olevat asjakohast teavet ja andmeid, et toetada osaliste tegevuskavasid metsa ja pinnase kaitsmiseks pinnase lagunemise ja kõrbestumise all kõige tõsisemalt kannatavates piirkondades. Komisjon esitab teavet ja andmeid eelkõige Euroopa metsaandmete keskuse ja Euroopa Mullaandmekeskuse kaudu.

Teadmistebaasi laiendamine

3.3.5 Millised on meie metsad ja kuidas need muutuvad?

Metsa käsitlevat teadmistebaasi tuleb laiendada, et mõista paremini metsandussektoris tekkivaid keskkondlikke ja ühiskondlikke probleeme. Metsa ökosüsteemide ja nende teenuste kaardistamiseks ja hindamiseks on vaja paremat teavet ELi metsade kohta. Asjakohased muutujate ja parameetrite ühtlustamine ELi tasandil põhineb rahvusvaheliste, üleeuroopaliste ja riiklike andmekogumissüsteemide vahelisel koostööl ning ELi väljakutsete põhjalikul analüüsil. ELi programmid, näiteks LIFE+, võivad aidata vajalikke ressursse kasutusele võtta.

Komisjon ja liikmesriigid on metsateabe jaoks välja töötanud moodulsüsteemi ning biomassi ja bioloogilise mitmekesisuse valdkonnas on töö käimas.

Strateegilised eesmärgid.

Komisjon ja liikmesriigid võtavad järgmised meetmed.

- Luuakse Euroopa metsateabesüsteem, mille jaoks kogutakse ühtlustatud üleeuroopalist teavet metsade mitmetotstarbelise rolli ja metsaressursside kohta ning ühendatakse mitmesugused teabesüsteemid (nt EFFIS¹⁶) ja andmeplatvormid (nt EFDAC¹⁷) dünaamiliseks moodulsüsteemiks, mis kombineerib andmeid ja mudeleid rakenduste jaoks.

- ELi metsateave ühtlustatakse nii, et see põhineb peamiselt liikmesriikide kogutud andmetel, mis vastavad ELi andmearhitektuuri nõuetele (INSPIRE,¹⁸ SEIS¹⁹ ja Copernicus²⁰) ning see on hangitud rahvusvahelisi ja piirkondlikke protsesse järgides.

- Edendatakse ELi metsapaljundusmaterjali andmebaasi edasiarendamist, sealhulgas riiklikele registritele ja kaartidele viitavate hüperlinkide loomist.

- Parandatakse, muudetakse võrreldavaks ja jagatakse metsateavet ja seiretulemusi, tuginedes sellistele tulemuslikele kogemustele nagu EFFIS, metsa seisundi järelevalve, ELi metsandusstatistika ja EFDAC.

Komisjon võtab sidusrühmadega põhjalikult konsulteerides järgmised meetmed.

- Töötakse välja mitu moodulit, mis käsitlevad näiteks metsi ja looduslikke häiringuid nagu tulekahjud ja kahjurid, metsi ja biomajandust, metsi ja kliimamuutusi ning metsi ja ökosüsteemi teenuseid, ning mis võivad anda panuse ELi metsandusstatistikasse ja integreeritud keskkonnamajandusliku arvepidamise süsteemi metsandust käsitlevasse osasse.

3.3.6 Uus ja innovaatiline metsandus ja lisandväärtusega tooted

Innovatsiooni stimuleerimiseks kogu metsandussektoris on ELil vaja sidusat ja ambitsioonikat metsandusega seotud teadusruumi. Selle raames tuleks arvesse võtta metsa eripära, näiteks pikki ajavahemikke.

Metsandussektorit toetatakse ELi teadus- ja arendustegevuse raamprogrammide kaudu. Kooskõlas Euroopa biomajanduse strateegiaga²¹ on metsandussektori roll seitsmenda teadusuuringute raamprogrammi ja algatuse „Horisont 2020” raames varasemast suurem. Eesmärk on metsa säästva majandamise kaudu suurendada metsandussektori jätkusuutlikkust ja selle panust maapiirkondade majandusse, suurendada sektori vastupanuvõimet biootilise ja abiootilise stressi suhtes ning töötada välja paremad metsanduse tootmissüsteemid ja tooted.

¹⁶ Euroopa metsatulekahjude teabesüsteem.

¹⁷ Euroopa metsaandmete keskus.

¹⁸ Euroopa Ühenduse ruumiandmete infrastruktuur (INSPIRE).

¹⁹ Ühine keskkonnateabesüsteem.

²⁰ Euroopa Komisjoni Maa seire programm.

²¹ COM (2012) 60.

Strateegilised eesmärgid.

- Komisjon pakub eelkõige algatuse „Horisont 2020” ja põllumajanduse tootlikkust ja jätkusuutlikust käsitleva Euroopa innovatsioonipartnerluse kaudu liikmesriikidele ja sidusrühmadele abi teaduslik-tehniliste teadmiste ülekandmisel metsanduspraktikasse ja turule, toetades suurema lisandväärtusega uute toodete teket.
- Komisjon ja liikmesriigid peaksid tegema koostööd täiustatud uurimis- ja modelleerimisvahendite kasutamisel teadmiste- ja andmelünkade täitmiseks, et mõista paremini metsadega seotud ühiskondlike, majanduslike ja keskkonnamuutuste juurde kuuluvaid keerulisi probleeme (nt keskkonnaalaste piirmäärade kindlakstegemine).
- Alalise põllumajandusuuringute komitee (SCAR) kaudu edendatakse ELi, liikmesriikide ja sidusrühmade teadusuuringute ja innovatsiooni koordineerimist.
- Komisjon tagab, et tulemusi ja häid tavasid levitatakse ELi metsanduse juhtimisstruktuuri ja teiste asjakohaste foorumite kaudu.

Koordineerimise ja teabevahetuse soodustamine

3.3.7 Koostöö metsade sidusa majandamise ja parema mõistmise nimel

Metsade puhul tuleb lahendada mitmesuguseid valdkonnaüleseid probleeme, mis on mõnikord seotud erinevate eesmärkidega. Seepärast on poliitika sidususe ja järjepidevuse tagamiseks oluline koordineerimine, koostöö ja teabevahetus.

Liikmesriikidega arutati mitmesuguseid koordineerimise ja rakendamise parandamise võimalusi, sealhulgas metsa säästva majandamise raamdirektiivi vastuvõtmise võimalust. Siiski ei saavutatud konsensust ühegi lahenduse puhul peale vabatahtliku lähenemisviisi. Igal juhul tuleb suurendada sidusust metsandusega seotud poliitikavaldkondadega.

ELi praegune metsanduse juhtimisstruktuur²² sõltub alalisest metsakomiteest²³. Alaline metsakomitee peaks jääma foorumiks, kus arutatakse kõiki metsaga seotud küsimusi ning tagatakse metsanduspoliitika valdkondade koordineeritus ja sidusus. Samas on vaja võtta meetmeid, et panna alaline metsakomitee arvestama muudest poliitikavaldkondadest pärinevate sisenditega. Alaline metsakomitee koostas koostöös metsanduse ja korgitootmise nõuanderühma, elupaikade komitee ja Natura 2000 alade haldamise eksperdirühmaga juhendi Natura 2000 ja metsade kohta, mida võiks kasutada parima tavana. Samuti tuleks rohkem rõhku panna alalise metsakomitee tegevusele metsade multifunktsionaalsuse tagamisel.

Metsanduse ja korgitootmise nõuandekomitee²⁴ jääb peamiseks sidusrühmi ühendavaks platvormiks, mille raames arutatakse metsanduse ja metsa säästva majandamisega seotud

²² Kirjeldatud komisjoni talituste töödokumendis.

²³ Nõukogu otsus 89/367/EMÜ.

²⁴ Komisjoni otsus 2004/391/EÜ.

küsimusi, ning metsatööstuse nõuandekomitee²⁵ jääb peamiseks tööstuslike väärtusahelatega seotud küsimuste arutamise platvormiks.

Need kolm foorumit peaksid olema uue strateegia väljatöötamise ja sellest lähtuvate järelmeetmete nurgakiviks.

Teabevahetus on metsandussektori jaoks eriti oluline väljakutse, sest avalikkus ei ole üldiselt teadlik metsa säästva majandamise tähtsusest ega sellest, kuidas metsandussektor mitmel viisil keskkonnasäästlikule majandusele kaasa aitab.

Strateegilised eesmärgid.

- Komisjon tagab, et alalise metsakomitee töö põhineb ELi muul metsade ja metsandussektoriga seotud poliitikal ning et ELi metsade majandamine jääb multifunktsionaalseks.
- Komisjon ja liikmesriigid uurivad mitmesuguseid võimalusi metsa säästva majandamise, ühtlustatud metsateabe ning liikmesriikidega tehtava ja nende vahelise koostöö paremaks koordineerimiseks.
- Komisjon loob (riikide metsainventuure silmas pidades) Euroopa metsabüroode võrgustiku, et töötada välja ühtlustatud kriteeriumid riikide metsainventuuride käigus kogutud andmete jaoks. Täiendav tegevus on kavandatud COST-meetmete ja uurimisprojektide kaudu.
- Liikmesriigid peaksid parandama üldsuse teadlikkust metsade ja puidu kohta ning lähtuma alalise metsakomitee väljatöötatud ELi metsaalasest teabevahetusstrateegiast²⁶.
- Komisjon hindab täiendavalt üldsuse arvamust metsade kohta (2015. aastaks Eurobaromeetri uuringu kaudu).

3.3.8 Metsad üleilmsel tasandil

Üleeuroopalisel tasandil on tähelepanu keskpunktis metsi käsitleva õiguslikult siduva kokkuleppe sõlmimise üle peetavad läbirääkimised, kus EL mängib olulist rolli. ELi eesmärk on kõnealuse kokkuleppe kaudu edendada metsa säästvat majandamist kogu piirkonnas. Uus strateegia on sobiv vahend kokkuleppe rakendamiseks.

Üleilmsel tasandil on EL raadamise ja metsade seisundi halvenemise vastase võitluse eestvedaja. EL propageerib metsa säästvat majandamist kui bioloogilise mitmekesisuse kaitsmise, kõrbestumise ärahoidmise ja kliimamuutustele reageerimise viisi, mis tagab samas metsa ökosüsteemidest pärinevate kaupade ja teenuste kättesaadavuse. Nii annab EL panuse säästvasse arengusse ja vaesuse vähendamisse. REDD+, FLEGT²⁷ ja ELi puidumäärus²⁸ on

²⁵ Komisjoni otsus 97/837/EÜ.

²⁶ <http://ec.europa.eu/agriculture/fore/publi/>

²⁷ Määrus (EÜ) nr 2173/2005 FLEGT-litsentsimissüsteemi kehtestamise kohta puidu impordi suhtes Euroopa Ühendusse.

²⁸ Määrus (EL) nr 995/2010.

vastu võetud eespool nimetatud eesmärkide saavutamiseks. 2015. aastaks vaatab komisjon üle ELi puidumääruse toimivuse ja tõhususe.

Kõnealuse strateegia eesmärk on tagada rahvusvahelisel tasandil ELi ja liikmesriikide metsaga seotud poliitika, eesmärkide ja kohustuste järjepidevus. See pakub ELile ja liikmesriikidele tuge selgete ja sidusate eesmärkide määratlemise kaudu.

Strateegilised eesmärgid.

Komisjon ja liikmesriigid võtavad järgmised meetmed.

- Tagatakse rahvusvahelisel tasandil ELi ja liikmesriikide metsaga seotud poliitika ja kohustuste järjepidevus.
- Kogu Euroopas ja üleilmselt propageeritakse ELi arengukoostöö ja välistegevuse raames metsa säästvat majandamist ning metsade rolli üleminekul keskkonnasäästlikule majandusele.
- FLEGT-tegevuskava kaudu tagatakse jätkuv toetus ebaseadusliku metsaraie ärahoidmiseks tehtavatele üleilmsetele jõupingutustele.
- REDD+ kaudu toetatakse arenguriikide jõupingutusi metsaga seotud poliitika ja õigusnormide parandamiseks, metsahalduse tugevdamiseks, metsa ökosüsteemide hindamiseks ja järelevalveks ning metsade raadamise ja metsade seisundi halvenemise põhjustajatega tegelemiseks.

Komisjon võtab järgmised meetmed.

- Hinnatakse keskkonnamõju, mis tuleneb toodete ja toorainete tarbimisest ELis ning soodustab tõenäoliselt raadamist ja metsade seisundi halvenemist väljaspool ELi. Vajaduse korral kaalub komisjon poliitikavalikuid sellise mõju piiramiseks, sealhulgas raadamist ja metsade seisundi halvenemist käsitleva ELi tegevuskava väljatöötamist. Kõnealune tegevus on kooskõlas ELi seitsmenda keskkonnaalase tegevusprogrammiga.

4 PÕHIMÕTETE TEOSTAMINE: KOOSTÖÖ METSADE JA METSANDUSSEKTORI HUVIDES

Komisjon ja liikmesriigid tagavad oma pädevuse piires strateegia rakendamise ja järelmeetmete võtmise, pöörates erilist tähelepanu sidusrühmade kaasamisele.

2020. aasta eesmärkide täitmiseks vajalike vahe-eesmärkide seadmisel ning metsaga seotud poliitikameetmete strateegiliste prioriteetide ja metsanduspoliitikaga tegelemisel teeb komisjon koostööd alalise metsakomiteega, et tugevdada sidemeid asjaomaste ELi poliitikavaldkondadega. Vajadusel teeb komisjon koostööd teiste komiteede ja foorumitega. Võttes arvesse seda, kui oluline on ELi rahastamine metsade ja metsandussektori jaoks, tuleb parandada ELi tasandil toimuvate arutelude kvaliteeti.

Kindlaks määratakse ka muud valdkonnad, kus liikmesriigid peaksid edusamme tegema, näiteks metsatulekahjude ärahoidmine, kahjurite ja haiguste vastane võitlus, säästvalt toodetud puidu kasutamise ja piirkondliku/piirkondadevahelise koostöö edendamine.

Metsade ja metsandussektori rahastamiseks kasutatakse praegu märkimisväärset hulgal ELi vahendeid. Maaelu arengut käsitleva määruse kohased metsandusmeetmed moodustavad strateegia ressursside põhiallika (90 % kõikidest ELi metsanduse rahastamiseks kasutatavatest vahenditest). Vastavalt ajakohastatud kavadele on aastatel 2007–2013 metsandusmeetmete jaoks Euroopa Maaelu Arengu Põllumajandusfondi vahenditest eraldatud 5,4 miljardit eurot. Kuigi see sõltub liikmesriikide maaelu arengukavadest, võib eeldada, et aastateks 2014–2020 eraldatakse vahendeid ligikaudu sama palju kui praeguseks perioodiks. Kõnealused kulutused peaksid aitama kaasa strateegia eesmärkide saavutamisele ja eelkõige aitama tagada, et ELi metsi hallatakse tõendatavalt metsa säästva majandamise põhimõtete kohaselt. LIFE+ kaudu toetatakse looduskaitset, kliimamuutustega kohanemist ning teabe- ja kaitsevajaduste rahuldamist, struktuurifondide vahendusel toetatakse ühtekuuluvusprojekte ning programmiga „Horisont 2020” toetatakse teadusuuringuid ja innovatsiooni, sealhulgas avaliku ja erasektori partnerluse rakendamist biotoorainel põhinevas tööstuses. Arengu ja kliimamuutuste poliitika, eelkõige ELi arengufondide, REDD+ ja FLEGT-tegevuskava kaudu rahastatakse ka kolmandate riikide meetmeid. Strateegia rakendamisele võib kaasa aidata olemasolevate vahendite otstarbekas kasutamine ning rahastamise parem ELi ja liikmesriikide vaheline koordineerimine.

5 JÄRELDUSED

Metsi ja metsandussektorit käsitlev strateegia on vajalik, sest ELil ei ole ühist metsapoliitikat või suunavat raamistikku metsaga seotud küsimuste lahendamiseks. Kuna ELi poliitikameetmetega esitatakse üha sagedamini nõudmisi metsale, tuleb poliitikavaldkondi omavahel koordineerida. Samuti on vaja kokku leppida metsandusküsimusi käsitlevas terviklikus strateegilises kavas ning tagada, et liikmesriigid oma metsapoliitikas asjakohase ELi poliitikaga täiel määral arvestavad. Nii suurendatakse metsade ja metsandussektori võimet reageerida mitmesuguste poliitikavaldkondade arengutele.

Käesoleva strateegia eesmärk on pürgida metsadest ja metsandussektorist lähtudes keskkonnasäästliku majanduse poole, hinnata hüvesid, mida metsad säästva majandamise tulemusena pakkuda suudavad, ning tagada samas metsade kaitse. Kõnealuse eesmärgi saavutamiseks on vaja kindlat pühendumist ja poliitilist toetust kõikidelt osalistelt.

Strateegia rakendamise hindamiseks vaadatakse tehtud edusammud 2018. aastal läbi.

Euroopa Parlamenti ja nõukogu kutsutakse üles kõnealust strateegiat heaks kiitma ja esitama oma seisukohad selle rakendamise kohta.